

UVODNIK

Sveska 3 Volumen 25 Godište 23 naučnog časopisa *Ekonomski horizonti*, nakon sprovedenog dvostruko anonimnog recenzentskog postupka, sadrži četiri izvorna naučna članka, dva pregledna članka i Pregled autora i naslova svih priloga publikovanih u Časopisu u 2023.

Naglašavajući značaj dohodovne konvergencije za smanjenje dispariteta u *per capita* dohotku između zemalja, koautori *Tijana Tubić Čurčić* i *Nenad Stanišić* ispituju uticaj međunarodnih migracija na konvergenciju dohotka u evropskim tranzicionim privredama u periodu 2000-2020. Primenom panel regresionog modela ukazano je da postoji pozitivan i statistički značajan uticaj emigracije na konvergenciju dohotka u uzorku zemalja Centralne i Istočne Evrope i zemalja Zapadnog Balkana. Takođe, emigracija pozitivno utiče na konvergenciju *per capita* dohotka jedanaest zemalja Centralne i Istočne Evrope (CEE-11) ka prosečnom dohotku petnaest razvijenih privreda Evropske unije (EU-15). Na nivou zemalja Zapadnog Balkana, nije pronađeno dovoljno dokaza o statistički značajnom efektu emigracije na konvergenciju dohotka. Rezultati istraživanja predstavljaju vredan doprinos literaturi u ovoj oblasti, naročito u domenu analize konvergencije zemalja Zapadnog Balkana.

Polazeći od važnosti primene digitalnih tehnologija za unapređenje efikasnosti preduzeća, autor *Foluso Modupe Adeyinka* ispituje efekte digitalne transformacije na poslovanje preduzeća u proizvodnom sektoru Nigerije. Kombinovanom primenom analize obavijanja podataka i metoda Tobit regresije ispitani su unakrsni anketni podaci iz uzorka proizvodnih preduzeća. Osnovni nalazi sugerišu

da je primena naprednije digitalne tehnologije u proizvodnim preduzećima u Nigeriji i dalje na niskom nivou, što usporava dinamiku digitalne transformacije. Na osnovu rezultata analize, autor sugeriše nosiocima ekonomske politike u Nigeriji da pruže podršku intenzivnijoj upotrebi digitalnih tehnologija radi unapređenja produktivnosti, kratkoročno kroz stimulaciju uvoza digitalnih uređaja i tehnologije, a dugoročno kroz povećanje lokalne proizvodnje koja uključuje digitalnu tehnologiju.

Razmatrajući faktore koji pokreću tehnološki napredak male otvorene privrede u tranziciji, koautori *Zoran Borović*, *Dalibor Tomaš* i *Jelena Trivić* istražuju izvore rasta ukupne faktorske produktivnosti privrede Republike Srpske. Analizirajući poziciju Republike Srpske, kao sledbenika, u odnosu na Republiku Srbiju, kao tehnološkog lidera, koautori ispituju prisustvo konvergencije na nivou industrije ovih zemalja. Osnovni zaključak istraživanja može se sažeti sledećom tvrdnjom: što se neka zemlja nalazi dalje od tehnološke granice, to je viša stopa rasta njene ukupne faktorske produktivnosti. Kao jedna od ključnih implikacija istraživanja, u radu se daju smernice za kreiranje mera ekonomske politike kojim se može unaprediti privredni rast i razvoj i povećati produktivnost u Republici Srpskoj.

U nastojanju da sagledaju uticaj odabranih finansijskih pokazatelja na profitabilnost, kao ključno merilo uspešnosti poslovanja preduzeća, koautori *Teodora Tica*, *Bojana Vuković*, *Kristina Peštović* i *Ivana Medved* analiziraju determinante profitabilnosti akcionarskih društava u Republici Srbiji (RS). Primenom panel analize na uzorak koji čine 473 akcionarska društva u RS koja su aktivno poslovala u periodu 2017-2021, ukazuje se da postoji pozitivan uticaj veličine preduzeća, rasta i novčanih tokova na profitabilnost,

* Korespondencija: M. Jakšić, Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Liceja Kneževine Srbije 3, 34000 Kragujevac, Republika Srbija; e-mail: milenaj@kg.ac.rs

kao i negativan uticaj strukture kapitala i sredstava na profitabilnost. Uticaj koji na profitabilnost imaju likvidnost i porez na dobit nije statistički značajan. Rezultati istraživanja ukazuju da menadžment preduzeća, u nastojanju da poveća profitabilnost i obezbedi pravilnu alokaciju resursa, treba da se fokusira na određene determinante profitabilnosti. Pored toga, glavni nalazi istraživanja pružaju smernice investitorima u planiranju investicionih i operativnih aktivnosti, kao i ostalim zainteresovanim subjektima u kreiranju strategije unapređenja profitabilnosti i korporativnih performansi radi obezbeđenja dugoročnog rasta.

Primenom metodologije zasnovane na analizi izvora rasta trgovine na nivou zemalja i na nivou proizvoda, koautori *Darko Lazarov* i *Emilija Miteva Kacariski* analiziraju performanse unutarregionalne trgovine na prostoru Zapadnog Balkana u periodu 2018-2022. Pored toga, koautori koriste metodologiju Međunarodnog trgovinskog centra da bi identifikovali neiskorišćene potencijale za razvoj trgovine u ovom regionu u periodu 2023-2027. Rezultati analize ukazuju na pozitivne trendove u domenu obima trgovine u regionu Zapadnog Balkana, iako je regionalna trgovina i dalje koncentrisana i zasniva se na malom broju proizvoda kojima se trguje. U radu su identifikovani i neiskorišćeni potencijali na nivou zemalja i na nivou proizvoda, koji predstavljaju korisne smernice za formulisanje mera za podsticanje regionalne trgovine, što je u funkciji dinamiziranja ekonomskog rasta zemalja Zapadnog Balkana.

Istražujući uticaj sastava grupe i modaliteta nastave na zadovoljstvo i performanse studenata poslovnih studija, koautori *Vallari Chandna* i *Tarique Newaz*

analiziraju uzorak od 122 studenta poslovnih studija na Univerzitetu *Wisconsin-Green Bay* u Sjedinjenim Američkim Državama. Razmatranjem dva modaliteta prenošenja znanja (*online* nastava i klasična nastava), kao i uticaja različitog sastava grupe (studenti poslovnih studija nasuprot studentima kojima poslovanje nije primarno područje studiranja), koautori ispituju kako primena simulacija i drugih oblika učenja zasnovanih na igrama utiču na zadovoljstvo u ostvarene rezultate studenata. Suprotno početnoj pretpostavci da postoje značajne razlike u rezultatima i zadovoljstvu studenata koji pripadaju mešovitim grupama i koji su prisustvovali različitim oblicima izvođenja nastave, rezultati ukazuju da te razlike neće postojati ukoliko se u nastavi poštuju načela temeljnosti, angažovanosti studenata i jednoobraznosti. Studenti koji su članovi mešovitih timova, uz uvažavanje ovih načela, mogu da „stanu rame uz rame“ s drugim studentima kojima je poslovanje primarno područje studiranja i da ostvare dobre rezultate.

U ime Uredništva Časopisa i u svoje ime zahvaljujem autorima priloga koji su objavljeni u Svesci 3 Časopisa. Istovremeno, posebnu zahvalnost dugujemo recenzentima koji su, svojim konstruktivnim i kritičkim komentarima i sugestijama autorima podnetih priloga, doprineli podizanju nivoa kvaliteta publikovanih članaka.

Izdavanje časopisa *Ekonomski horizonti* finansijski je podržalo Ministarstvo nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije, Rešenje broj: 451-03-316/2023-03, od 07.06.2023.

Glavni i odgovorni urednik
Milena Jakšić

Milena Jakšić je redovni profesor na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Kragujevcu. Doktorirala je na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Kragujevcu, iz uže naučne oblasti Opšta ekonomija i privredni razvoj. Ključne oblasti njenog naučnoistraživačkog interesovanja su finansijski sistem, finansijska tržišta, finansijski instrumenti i finansijske institucije.